NATIONALT VIDENSCENTER FOR DEMENS

Posttraumatisk stresslidelse og risiko for demens

Posttraumatisk stresslidelse (posttraumatic stress disorder, PTSD) hos krigsveteraner er statistisk set forbundet med øget risiko for udvikling af demens senere i livet. Det er imidlertid uklart, om der er tale om en årsagssammenhæng.

Viden om sammenhængen mellem PTSD og risikoen for demens er primært baseret på studier af amerikanske krigsveteraner. Der foreligger to studier, hvis resultater er sammenfattet i en oversigtsartikel fra 2014.

Krigsveteraner

En amerikansk registerundersøgelse af knap 10.500 krigsveteraner fandt en tydelig sammenhæng mellem PTSD og forekomst af demens (odds ratio 2,3 (95 % konfidensinterval 2,0-2,7)).

Krigsveteraner, der var blevet såret i kamp og tildelt medaljen *Purple Heart* – men var uden symptomer på PTSD – havde ikke med sikkerhed forøget risiko for demens. Det tyder på, at det ikke er selve oplevelsen af at deltage i kamphandlinger, der er afgørende for demensrisikoen.

Sammenhængen mellem PTSD og forekomst af demens er blevet bekræftet i en stor, retrospektiv kohorteundersøgelse med mere end 180.000 amerikanske krigsveteraner. PTSD var således associeret med ca. 77 % øget risiko for udvikling af demens senere i livet (hazard ratio 1,77 (95 % konfidensinterval 1,70-1,85)).

Sammenhængen var til stede for alle typer af demens: Alzheimers sygdom, vaskulær demens, Lewy body demens og frontotemporal demens.

Forklaringsmodeller

Det er uklart, hvordan PTSD kan påvirke risikoen for demens. PTSD er hverken en nødvendig eller en tilstrækkelig betingelse for udvikling af demens. Der er flere forklaringsmodeller, der ikke nødvendigvis udelukker hinanden:

- De kognitive symptomer ved PTSD er tidlige markører for demens – det vil sige at den pågældende person allerede har en underliggende sygdomsproces, der flere årtier senere vil udvikle sig til demens.
- PTSD tærer så at sige på den kognitive reserve, så man bliver mere sårbar for at udvikle demens.
- PTSD og demens har fælles risikofaktorer, fx begrænsede kognitive ressourcer til at starte med.

Hjernescanningsstudier har påvist, at personer med PTSD ofte har en mindre volumen af hippocampus end normalt, men det er uklart om små hippocampi er en årsag til eller et resultat af PTSD.

Ved andre stresstilstande ses en aktivering af den såkaldte HPA-akse (hypothalamus-hypofyse-binyreaksen), der via glukokortikoider menes at 'slide på' hjernen. Men en tilsvarende aktivering af HPA-aksen ses ikke ved PTSD.

Greenberg MS, Tanev K, Marin MF, Pitman RK. Stress, PTSD, and dementia. Alzheimer's & dementia : the journal of the Alzheimer's Association. 2014;10(3 Suppl):S155-65.

PubMed

NATIONALT VIDENSCENTER FOR DEMENS

Qureshi SU, Kimbrell T, Pyne JM, Magruder KM, Hudson TJ, Petersen NJ, et al. Greater prevalence and incidence of dementia in older veterans with posttraumatic stress disorder. J Am Geriatr Soc. 2010;58(9):1627-33.

PubMed

Yaffe K, Vittinghoff E, Lindquist K, Barnes D, Covinsky KE, Neylan T, et al. Posttraumatic stress disorder and risk of dementia among US veterans. Arch Gen Psychiatry. 2010;67(6):608-13.

PubMed

Senest opdateret: 13. august 2020